

PsittaScene

EXTRA BIJLAGE BENELUX

Diksnavelpapegaaien in Mexico (pag. 2-4)

Door Claudia Macias-Caballero, Ernesto C.Enkerlin-Hoeflich en Miguel Angel Cruz.

De Diksnavelpapegaai *Rhynchopsitta pachyrhyncha* is wereldwijd bedreigd en milieubeschermers hebben de noodzaak voor hun bescherming benadrukt in het Global Parrot Action Plan van IUCN. Men heeft de soort lange tijd als bedreigd gezien en hij is sterk afhankelijk van de pijnbomen voor zijn voedsel. Populaties van de Diksnavelpapegaaien zijn opvallend afgenomen in Mexico voornamelijk te wijten aan het op grote schaal vellen van de pijnboomwouden van de Sierra Occidental. De soort heeft eveneens onder druk gestaan van de uitgebreide vangst voor de huisdier- en avicultuurhandel. Diksnavelpapegaaien beperken zich niet alleen tot ongerept bos en kunnen ook leven in selectief gekapte gebieden waar geschikte dode bomen staan om te nestelen en stropen niet voorkomt. Terwijl de papegaaien nog steeds in grote getale voorkomen in de best bewaarde bosgebieden, zullen zulke gebieden in de toekomst ontdaan worden van hun hoge bomen, tenzij bescherming voortgang vindt en bewijst succesvol te zijn (Snyder et al.1999, Enkerlin et al.2000). Na acht jaar studie (1995-2002) hebben we een betere kijk gekregen op de biologie en de ecologie van de soort en van belangrijke kenmerken om plannen voor management en bescherming te overwegen. We hebben de bescherming van het meest belangrijke nestgebied van de soort bewerkstelligd: Tutuaca Forest Reserve (Cebadillas de Toasanachi). De oudste bossen in Sierra Madre Occidental hebben te lijden gehad van

een buitensporige bebouwing gedurende de laatste 100 jaar tot een punt waar geschat wordt dat de oude bossen zijn teruggebracht tot minder dan 0,06% van hun originele verspreidingsgebied (Lammertink et al 1996). Daarom moeten er nieuwe beschermingsstrategieën worden ingesteld, waaronder de levensstandaard van de lokale bevolking, wat de druk wegneemt van het kappen en tegelijkertijd echte economische alternatieven biedt.

Doelen en objectieven

Ons doel is een breder framework van het MexicoConservation Program. We gebruiken een praktische, grootschalige aanpak waaronder soorten, ecosystemen en landschappen om zodoende bescherming en verantwoorde ontwikkelingen te bewerkstelligen.

Specifieke objectieven zijn:

- door te gaan met de studie naar de broedbiologie en habitatvereisten voor de soort d.m.v. controle van de nestpogingen en nestsuccessen in bekende broedgebieden;
- het documenteren van de oorzaken van sterfte bij kuikens;
- het documenteren van de foerageer ecologie van de soort, zowel als de dieetsamenstelling van de kuikens tijdens het broedseizoen;
- deelnemen aan het screenen van de ziekten van de wilde vogels;

- het documenteren van hun bewegingen en de trouw van broedparen aan hun nestplaats die de laatste twee jaar binnen het huidige broedgebied zijn verplaatst;
- doorgaan met de ontwikkeling van nieuwe, op de gemeenschap gerichte beschermings mechanismen d.m.v. ecologische planning, verantwoord bosbeheer en beschermingsplannen voor de habitat;
- het samenvoegen van hoge kwalitatieve biologische informatie in een algemeen framework t.b.v. bescherming, waarbij gebruik wordt gemaakt van charismatische vlaggensoort.

Methoden

Er is een onderzoeksteam in de Sierra Madre Occidental. De belangrijkste studietechniek was veldobservatie. Studie over de status en verspreiding van de Diksnavelpapegaai bestond uit controle aan de grond, vraaggesprekken en tellen van zitplaatsen, vooral buiten het broedseizoen. We zagen actieve nestgebieden waarbij we gebruik maakten van klimwerktuigen om de inhoud ervan te checken en hun reproductiepeil te verifiëren. Als er eieren gelegd waren, noteerden we de toestand in het nest en de breedte en lengte van de eieren. Elk ei werd apart gemerkt met een nummer en kleur meet niet giftige verf. Nadat een kuiken was

uitgekomen, noteerden we meestal iedere week het gewicht, vleugellengte en veercondities van het kuiken en tenminste iedere 15 dagen in afgelegen nesten. De relatie tussen nestsucces en leeftijd van de bossen werden vanuit verschillende standpunten gemeten: grootte van de nestbomen, groeicurven van de jongen, voedselopnamen bij nesten in samenhang met bestaande kenmerken en de grootte van het foerageergebied van de broedende vogels. Er werd gekeken naar de gezondheidseffecten bij nestsucces door het screenen van de nestlingen en de oudervogels op ziekten en parasieten.

Resultaten en discussies

Evenals voorgaande jaren rookten we bijna 40 nestholten uit voordat het broedseizoen van start ging om parasitisme tegen te gaan en de sterfte van kuikens te verminderen. Van juli tot oktober 2002 controleerden ons veldteam in Chihuahua het nestseizoen van de Diksnavelpapegaai, waarbij ze de parameters noteerden van de reproductiviteit van de soort, het aantal nesten die tijdens dit seizoen activiteiten vertoonden, de jaarlijkse productiviteit en broedcijfers.

Productiviteit en succes

We controleerden 33 bereikbare nestenholten met eieren, 21 in Madera, 5 in Bisaloachi, 5 in San Juanito en 2 in Mesa de las Guacamayas. Maar niet alle nesten konden worden gecontroleerd vanwege de zwakke boomtakken. Informatie over de variatie in productiviteit werden voor 33 legsel verkregen bij bereikbare nesten (tabel 1). Hiervan waren er 10 complete mislukkingen en 23 succesvol, met een totaal cijfer van 87%. Grootte van het legsel varieerde van één tot zes eieren; hoewel de meeste legsels (48,48%) drie eieren hadden. Twee en vier eieren 39,9%, één en zes eieren met 12,12%. Geen enkel legsel had vijf eieren. Dit seizoen werden er 93 eieren gelegd. De twee geïnspecteerde nesten bij Mesa de las Guacamayas waren succesvol en vertoonden een gemiddelde van 3 kuikens per nest. Geen enkel van de 5 nesten in Bisaloachi mislukte, maar één ei kwam niet uit en één kuiken stierf door onbekende oorzaak. De verhouding kuiken/nest in Bisaloachi was 2,4, hetzelfde in San Juanito. Nestsucces in Madera was 85,7% met een gemiddelde van 2,2 kuiken/nest. Het broedseizoen van 2002 van nestvlieders per nest was hetzelfde als voorgaande jaren (1,6), gelijke parameters vertoonden

gemiddelde legsels, procenten van uitgekomen kuikens en broedgrootte van nesten (Monterrubio et al 2002). Het percentage van kuikens die uitvlogen was lager dan voorgaande jaren werd gemeten (70). We moeten doorgaan met het controleren van de broedpogingen/productiviteit om tendensen voor de populatie van de soort te kunnen opschrijven. We ontdekten tevens dat de belangrijkste oorzaak van sterfte van de kuikens de plundering door zoogdieren was.

Experimentele translocatie

Het was niet mogelijk om tijdens het broedseizoen van 2002 paren te verhuizen voornamelijk omdat de gevangen Diksnavelpapegaaien een gewicht vertoonden dat sterk beneden het benodigde gewicht was wat nodig is om radiotransmitters te dragen (380gr). Maar we hebben in voorgaande jaren translocaties uitgevoerd met wilde vogels, als voornaamste strategie om de Diksnavelpapegaaien terug te brengen naar Arizona en Nieuw Mexico, waar ze eens voorkwamen. We voerden in 2000 een experimentele translocatie uit voor twee paren van de meest zuidelijke nestlocatie naar de meest noordelijke nestlocatie. De verplaatste paren bleven elk in hun nieuwe nestplaats, zochten een nestholte uit en brachten met succes nakweek groot twee (kuikens). Maar het volgende seizoen (2001) volgden we de vogels en voorzagen ze van radiotransmitters en ontdekten dat de vogels terugkwamen naar hun oorspronkelijke broedplaats, nieuwe nestholten kozen en met succes broedden. Deze resultaten leidden ons ertoe te denken dat translocatie van wilde papegaaien vanuit Mexico succesvol zou kunnen zijn om de soort te herhuisvesten in hun oorspronkelijke gebied in de USA. Pogingen tot herintroductie in het wild zijn mislukt, ondanks al het geld dat er is gependeed aan diverse projecten. APC heeft besloten dat translocatie van gezonde Mexicaanse populaties naar de USA de enige manier zou kunnen zijn om ze te herintroduceren in hun oorspronkelijk verspreidingsgebied.

Voedselopbrengst

Vanwege de logistieke beperkingen, werd er geen systematisch onderzoek gedaan naar de opbrengst van pijnboomzaden gedurende de studie, hoewel kwalitatieve bereikbaarheid van de voedselopbrengsten en foerageergedrag op onregelmatige basis werden gemaakt. Tijdens 1995, 1997,

1998 en 2001, werden er regelmatig foeragerende groepen papegaaien waargenomen op hoge Durangobomen *Pinus durangensis* en witte pijnbomen *Pinus ayacahuite* in de studiegebieden van Cebadillas, Piceas en Madera. Daarentegen waren in 1996, 1999 en 2000 de pijnappelvogelstamper mager en we zagen in die jaren geen foeragerende groepen Diksnavelpapegaaien op de nestlocaties.

Ziektenanalyses

Tijdens het broedseizoen van 2000 verzamelden we wat mestmonsters van Diksnavelpapegaaienkuikens als onderdeel van de samenwerking met het project geleid door Nadine Lamberski van de Riverbank Zoological Park & Botanical Garden. Ze bestudeert de ziekten bij Diksnavelpapegaaien in het wild en in gevangenschap in de USA en Mexico.

Management en beschermings deducties

We werkten samen met de lokale bevolking om zodoende nieuwe kansen te ontdekken voor samenwerking en belangrijke gebieden te beschermen. Vanwege de samenwerking die verschillende NGO's hebben bewerkstelligd, hebben we de meest belangrijke nestgebieden kunnen beschermen: Tutuaca en het herbenoemen als een Forest Reserve. We proberen sommige andere belangrijke plaatsen voor de soort te beschermen, volgens de doelstellingen van de Priority Species Recovery Project (Proyecto de Recuperación de Especies Prioritarias) van de Mexicaanse regering (Semarnap 2000). Onder deze gebieden valt Madera, de enige plaats waar de papegaaien nestelen op ratelpopulieren en Mesa de las Guacamayas, de meest noordelijke nestplaats. Vanwege de belangrijkheid van Madera voor de Diksnavelpapegaaien, werkten we het plan Justification Technical Study uit om Madera tot vluchtplaats te verklaren. Op 27 november 2002 gaf de Mexican National Office Diary een verklaring uit naar het publiek over het gebruik van de studie, waarin het artikel was opgenomen om Madera tot vluchtplaats te verklaren met een oppervlakte van 2800 ha. We zijn bij verschillende vergadering aanwezig geweest, georganiseerd door samenwerkende en projectdeelnemers, zoals de Sierra Madre Alliance, Naturalia, The Wildlands Project, Unidos para la Conservación, Pronatura Noreste, Chihuahua Government Tourism Secretary, Chihuahua Government

Ecological Secretary; om gezamenlijke projecten te ontwerpen en ontwikkelen in Sierra Madre Occidental.

Werk in de toekomst

We kijken naar verschillende strategieën om de belangrijke gebieden te behouden, zoals ecologische dienstbaarheden, nieuwe studieplannen voor bosbouwactiviteiten en het effect op het ecosysteem van verantwoorde managementpraktijken. Deze acties zullen de waarde van de bossen voor de lokale bevolking vermeerderen, economisch alternatieven verschaffen, landbouwpraktijken verbeteren, grondverlies en degradatie vermijden, brandpreventie en tegelijk het

verminderen van de afhankelijkheid voor de gemeenschappen op capaciteiten. We willen de Mesa de las Guacamayas betrekken bij de plannen om een Biosphere Reserve te creëren in Janos. WE zullen nauw samenwerken met de leiders in dit voorstel voor een Biosphere Reserve en met de autoriteiten en de verschillende partners die er belang bij hebben deze belangrijke gebieden te behouden. We willen tevens constante controle op de broedpogingen, productiviteit en het verloop van de populatie van de soort en betrokkenheid van de lokale bevolking voor de bescherming van de soort, constant veldwerk naar controle op parasieten, evaluatie van ziekten en ontdekken van

migratiebewegingen, d.m.v. telemetrie technieken om zodoende het translocatieprogramma van de Diksnavelpapegaaien uit te voeren. Onderzoek naar overwinteringgebieden is noodzakelijk. Er is nauwelijks enige kennis van de overwinteringshabitat en eisen van de soort. Er zijn weinig overwinteringgebieden over in de bergen van de Sierra Madre Occidental, daarom is het nodig om cruciale overwinteringgebieden uit te zoeken voor de bescherming van de Diksnavelpapegaaien. We moeten tevens de bouw van ecotoeristische cabines afronden in Tutuaca Forest Reserve en fondsen werven.

De vogelmarkt van Barcelona (pag.5)

Door Linda Adam, Australië

In augustus 2003 was het de eerste keer dat ik oog in oog stond met de term “wildvang”. Velen die dit lezen zullen zich mijn onwetendheid afvragen maar pas kortgeleden ben ik de “vogelwereld” (3 jaar geleden) binnengetrepen, toen ik mijn eerste geliefde papegaai kocht in Engeland een in gevangenschap gekweekte Grijszandstaart (Jambo) *Psittacus erithacus*.

Ik heb altijd tegen deze weerzinwekkende behandeling van wat ik één van de meest charismatische en intelligentste schepsels vind – maar totdat ikzelf getuige was van wanhopig schreeuwende wildvang vogels die verkocht werden op een open markt, had ik geen idee van de afschuwelijke werkelijkheid.

Tijdens deze busstrip naar Spanje ontdekte ik “Las Ramblas”, de beroemde markt van Barcelona, waar ik de “Las Ramblas Dels Estudils of “Rambla Des Ocells” (vogels), beschreven in de Lonely Planet over Spanje (pag.312), zo genoemd vanwege de “kwetterende te koop aangeboden vogels op de vogelmarkt”.. “Kwetterend” is feitelijk het romantiseren van het geluid van vogels in wanhoop.

Mijn hart brak toen ik zag hoe diep een mens kan zinken om aan zijn hebzucht en die van anderen te voldoen.

Het onschuldige publiek zal denken dat dit in gevangenschap gekweekte Grijszandstaarten zijn hoewel hun gedrag het tegenovergestelde voorstelt: angst voor mensen, voortdurend grommen als iemand de kooi nadert, bevend in de hoek van hun kooi kruipend met enorme stress te merken aan het trekken aan de

vleugelveren en het schreeuwen. Wat een meelijwekkend en storend aanzicht was dit alles. Sommige Grijszanden zaten bevend in een hoekje, sommige waren aan het “grommen” als de mensen dicht bij hun kooi kwamen om naar ze te kijken of onzinnig te fluiten naar wat ze als een vreugdevol huisdier zagen. Ze zaten allemaal te warm, wat te zien was aan hun snelle ademhaling en ze hadden vuile waterbakken met weinig of geen water en alleen wat zonnebloempitten te eten. De wrede omstandigheden waaronder deze prachtige, waardevolle dieren werden gehouden waren onvoorstelbaar.

Om hun lijden nog erger te maken, hoorde ik dat de handelaar pas rond 10 uur ’s avonds hun biezen pakten wat betekende dat deze arme dieren meer dan 12 uur het slachtoffer zijn van een constante stroom mensen, verkeersherrie, vervuiling, sirenes etc. tijdens hun tentoonstelling. Dit alles staat niet in verhouding tot het onophoudelijke geluid waar ze ’s avonds aan worden blootgesteld als ze worden “opgesloten” voor de nacht. Hoeveel verder kunnen ze van hun natuurlijke habitat verwijderd zijn waaraan ze zijn onttrokken en bovendien voor een dier dat 10 tot 12 uur slaap per dag nodig heeft, de stress moet haast ondragelijk zijn?

Het “opsluit” proces moet je gezien hebben om het te geloven. De vogels worden simpelweg “opgevouwen als een harmonica” in de stal van de handelaren. De vogels worden plat gedrukt tussen alle ander producten die de handelaren verkopen – kooien, standaards, zaden, speelgoed, hagedissen in hun tanks,

andere vogels etc. Het verstikkende gevoel wat de vogels ervaren is onvoorstelbaar, alleen al de verspreiding van ziekten. Ze blijven daar de hele nacht “opgevouwen” zitten terwijl dronken lui vlakbij plezier maken, auto’s voorbij scheuren en sirenes de hele nacht loeien, onwetend van wat zit opgesloten in kubusachtige kiosken van 3 bij 4 op de avenue.

Dus dit achter me te laten (ofschoon met een zwaar gemoed en wanhoop voor menselijkheid) was een opluchting, omdat mijn eerste bezoek aan Paradise Park Wildlife Sanctuary in Cornwall op de weg naar huis. Hoe therapeutisch gelukkige, gezonde vogels te zien dier onder ideale omstandigheden worden gehouden.

- 1 Stop de handel
- 2 Ontmoedig de vraag ernaar
- 3 Biedt een alternatief

Men moet het grote publiek meer bewust maken van de voordelen van in gevangenschap gekweekte exemplaren ten opzichte van wildvang zowel als de identificatie van de laatste.

Men moet benadrukken dat papegaaien levenslang zijn en dat het houden van een papegaaien een planning op lange termijn vereist als de eigenaar dood gaat of invalide wordt De stroper is hier bij betrokken omdat hij zijn gezin wil onderhouden in een land wat bol staat van armoede en corruptie. Zou het daarom geen goed idee zijn om deze stropers een alternatief te bieden voor het stropen van vogels? Ik stel een soort co-partnerschap voor met grote organisaties zoals Worldvision en UNICEF die actief zijn op het gebied van educatie en

training van mensen in alle derde wereldlanden om ze zelfstandiger te maken, om te voorkomen dat ze afhankelijk zijn van de financiële steun

van de rijke landen en hun delicate milieu wordt vernietigd. Is dit te idealistisch? Wie weet, maar de meeste dingen zijn het proberen waard

als het betekent deze kostbare vogels te redden!

De broedkolonie van de Rotsparkiet in Patagonië (Pag. 12-13)

Door Dr. Juan F. Masello en Dr. Petra Quillfeldt

Papegaaien en kakatoes zijn de laatste tientallen jaren de meest bedreigde vogelsoort ter wereld; 26% van de 350 soorten papegaaien en kakatoes zijn gedoemd uit te sterven terwijl nog eens 11% nabij bedreigd zijn. Deze situatie is nog erger in Latijns Amerika en het Caribisch gebied; 31% van de papegaaiensoorten zijn daar ernstig bedreigd met uitsterven.

De voornaamste bronnen voor bedreiging komen van verlies, versnippering of degradatie van broedhabitat, verzamelen van vogels voor de levende handel, introductie van exotische soorten en vervolging en jacht. Sommige kernpunten van hun broedbiologie dragen eveneens bij aan de kwetsbaarheid van de groep, waaronder levensduur, broedsystemen en koloniebroed. Papegaaien zijn ook de meest kleurrijke vogelfamilie, een fenomeen dat ongetwijfeld heeft bijgedragen aan hun vervolging en populariteit als huisdier. Voor de meeste papegaaiensoorten ontbreken fundamentele biologische gegevens, zelfs vanwege de noodzaak voor identificatie van bedreiging met uitsterven, controle van populaties, evaluatie van de beschermingseisen en verbeteren van broedprogramma's in gevangenschap.

Holenpapegaaien of Rotsparkieten

In Argentinië komt de in groepen levende Rotsparkiet *Cyanoliseus patagonus* van de hellingen van de Andes in het noordwesten tot aan de Patagonische steppen in het zuiden voor. Meestal in open grasland, maar ook in bosvalleien met rotswanden en weilanden. Deze vogels bezetten de kolonies één of twee maanden voordat ze eieren leggen en verlaten de broedplaats geleidelijk als de jongen uitvliegen. Volwassen vogels hakken hun eigen nestholen uit door tunnels te maken in de wanden van zandsteen, kalksteen of aarde wanden. De broedparen gebruiken holen die ze de voorgaande seizoenen hebben uitgegraven, maar ze vergroten de holen ieder jaar. Elk hol wordt bezet door één paar. Rotsparkieten gebruiken

geen nestmateriaal; ze leggen hun eieren op de zandbodem van de nestkamer. Ze leggen één legsel per broedseizoen. De pop broedt de twee tot vijf eieren in zo'n 24 dagen uit terwijl de man voedsel aandraagt. De jongen komen ongelijktijdig uit met een interval van één tot drie (meestal twee) dagen tussen de opvolgende nestlingen, waardoor een grootteverschil ontstaat bij het uitkomen. De jongen blijven zo'n 60 dagen in het nest. Nadat ze zijn uitgevlogen worden ze nog zo'n vier maanden door de ouders gevoerd. Rotsparkieten hebben een sociaal en genetisch monogaam broedsysteem met intensieve verzorging door de beide ouders.

Verdwijnde verspreiding

De beschermingsstatus en het verspreidingsgebied van de Rotsparkiet in Argentinië werden als laatste bestudeert aan het eind van de jaren 70 en begin 80. Er is sindsdien geen systematische controle meer uitgevoerd. Vroeger waren deze parkieten heel gewoon in Argentinië, maar nu zijn ze slechts regionaal in overvloed. Sinds het begin van de 19^e eeuw zijn ze teruggelopen in hun verspreiding. De Rotsparkiet is in Argentinië uit de provincie Cordoba en ten noorden van Buenos Aires verdwenen. De teruggang in delen van Argentinië is te wijten aan de vervolging t.g.v. oogstplagen, veranderen van grasland naar gewasland en de vangst voor de toenemende levende vogelhandel. Rotsparkieten zoals ze in de avicultuur bekend staan, zijn of waren de meest verkochte vogels in Europa. Bovendien worden er projecten in overweging genomen om verder stropen te stoppen. Sommige kernfactoren van hun broedbiologie dragen eveneens bij tot de verzwakking van de soort: lange levensduur, een sociaal en genetisch monogaam broedsysteem en vooral de gewoonte om in grote opvallende kolonies te broeden. Het is heel moeilijk om ze te herkoloniseren naar gebieden waar ze weg zijn, waardoor de soort uiterst zwak staat. Een indicatie van zijn zwakte is de huidige status van de *Cyanoliseus p.bloxami* (vroeger *C.p.byroni*). Hij staat

op de rand van uitsterven vanwege zijn drastische afname: eind jaren 80 werd zijn totaal geschat op 3.000 stuks. Naar ons bekend is, is een kleine kolonie van de Patagonische ondersoort *C.p.patagonus* is wettelijk beschermd (Reserva Punta Bermeja, Rio Negro, Argentinië). Rotsparkieten worden officieel beschouwd als een landbouwpest (Argentinean Law of Vegetable Health 6704/63). Ze beschadigen druiven en olijven, vruchten van de inheemse peulvruchtenboom *Prosobis alba*, perziken, peren en andere seizoensfruit, maïs, zonnebloemen en tarwe en knoppen van boomplantages. Maar, met uitzondering van sommige marginale gebieden en tijdelijke momenten, is de schade niet zo intens. Desondanks deden zich verschillende jaren gerichte methoden om ze te doden voor (zoals nesten vergiftigen, op grote schaal vernietiging van de nesthabitat, vernietigen van de nestbomen, gebruik van vergiftigd voedsel, afschieten van de vogels), zonder objectieve beoordeling van de échte schade en gedegen overweging voor alternatieven en consequenties.

De kolonie in El Cóndor, Rio Negro

Sinds 1998 hebben we een studie geleid over de broedbiologie van de Rotsparkieten van de grootste en meest belangrijke kolonie van deze soort. De kolonie ligt ten westen van het dorp El Cóndor (of Villa Marítima El Cóndor of Balneario Massini of La Boca), 30km zuidwest van Viedma, in de provincie Rio Negro, Patagonië, Argentinië. De kolonie bestrijkt een gebied van 7,5km zandsteenrotswanden. De meest westelijke kilometer van de kolonie (41°3'Z, 62°48'W) is verreweg de meest dichtbevolkte populatie met 6.750 actieve nesten. De habitat in de omgeving van de kolonie is voornamelijk Patagonische steppegebied. Opmerkelijk is dat na een intensieve literatuurstudie over de broedbiologie van papegaaien, deze populatie de grootste bekendstaande kolonie van papegaaien ter wereld blijkt te zijn.

Deze buitengewone werelderfenis, is de laatste 25 jaar ernstig bedreigd geweest. De eerste serieuze agressie tegen deze broedplaats is het besproeien van delen van de kolonie met DDT in een poging om het aantal papegaaien te verminderen. Dit is waarschijnlijk jarenlang gedaan en de rechtvaardiging toen was om de oogsten te beschermen in het gebied. Gedetailleerde informatie over deze “gecontroleerde” campagne van de broedende papegaaien in El Cónдор is moeilijk te vinden en de gevolgen voor de kolonie moeilijk (en kostbaar) om vast te stellen. Gelukkig stopte deze omstreden methode van “populatiecontrole” begin jaren 80.

De noodzaak tot bescherming

Tijdens de 90-er jaren werd het deel van de rotswand tussen de eerste en tweede kilometer met dynamiet bewerkt voor de bouw van een voet -en autotoegang naar het strand langs de rotswand (nu bekendstaand als Segunda Bajada del Faro of Bajada de Picoto). We schatten dat ongeveer 800 nesten werden vernietigd tijdens het werk. Tijdens het broedseizoen van 200-2001 werd deze toegang voor auto's vergroot. Auto's kunnen het strand nu direct bereiken en een restaurant ligt slechts 50m

verwijderd van de eerste nesten op de tweede kilometer van de kolonie. Heel harde muziek en georganiseerde sportevenementen zijn gebruikelijke in dit gebied aan het eind van het broedseizoen (januari). Als gevolg hiervan waren de meeste nesten dichtbij beide kanten van de toegang niet actief gedurende de daaropvolgende broedseizoenen.

De kolonie in El Cónдор wordt ieder jaar van half december tot januari tijdens het vakantie seizoen enorm verstoord, als het strand onder de rots wanden van de kolonie vol toeristen en auto's zijn. Auto's mogen langs het strand rijden en honderden bestuurders parkeren zo'n 20m van de laagste nesten van de kolonie. In deze situatie kunnen de Rotsparkieten van verschillende gebieden in de eerste kilometer van de kolonie hun nestlingen alleen bij vloed voeren als de toeristen en auto's verdwijnen van het strand. In een bepaald weekend van januari bezoeken 10.000 toeristen het dorpje El Cónдор en het nabijgelegen strand van de kolonie met Rotsparkieten. Bovendien vinden illegale bromfiets -en vierwiel races plaats tussen langs de eerste en tweede kilometer van de kolonie.

Jammer genoeg is de houding van een groot deel van de plaatselijke bevolking negatief ten opzichte van de broedende Rotsparkieten op El Cónдор. Lokale kranten promoten het idee dat de Rotsparkieten een ware pest zijn. Voor de meeste vakantiegangers zijn het alleen maar lawaaimakers die hen storen tijdens het zonnebaden. In sommige gebieden van de kolonie komt agressie van vakantiegangers van half december tot januari tegenover de volwassen Rotsparkieten, die hun nestlingen willen voeren regelmatig voor. Lokale politie probeert te voorkomen dat de mensen de vogels doodmaken door stenen te gooien, maar het gebied is groot en er zijn maar een paar politieagenten. Lokale boeren schieten de parkieten op hun eigen land af tijdens het broedseizoen, waarschijnlijk om hun oogsten te beschermen. Bovendien vergiften lokale boeren mais om de vogels te doden en sommige toeristen schieten parkieten als vermaak af. Gezien de geschetste druk op de kolonie proberen we een manier te vinden om de grootste bekendstaande kolonie ter wereld legaal te beschermen tegen deze en andere mogelijke bedreigingen.

Even the Parrot (pag. 14-15)

Door Allan Ramsay

Even the Parrot is de titel van een leerboekje voor kinderen geschreven door Dorothy L. Sayers wat ik als verjaardagscadeau kreeg van mijn peetvader. Met als doel de gewoontes van godsvrucht en goed gedrag, respect voor anderen, respect voor je ouders en meerderen bij te brengen. Het is een kindermeisje die hier het meest aan doet - een nogal “plomp en gezellig iemand” naar de tekeningen van Ernest Shepherd, zoals Little Buttercup in HMS Pinafore - maar haar werk wordt ondersteund door een papegaai. Het is een nogal ethisch boek maar ach mijn peetvader zal gehoopt hebben dat de lessen een beetje indruk op zouden maken, omdat in mijn kinderlijk onschuld had ik me erop verheugd te lezen over een papegaai Even genaamd en werd steeds teleurgesteld.

Papegaaien – of nauwkeuriger, parkieten – waren deel van het Indiase landschap. Hun geschreeuw vulde de lucht als ze aan de hemel wedijverden met de kraaien en kauwtjes rond het huis. Toen ik in Engeland aankwam om mijn opleiding te

doen op de leeftijd van 7 jaar woonde ik een tijdje bij een tante. Ze was getrouwd met een artiest die geïnteresseerd was in tropische vogels en had een grote ommuurde tuin veranderd in een rij met volières. Waaronder kakatoes en een felgekleurde ara, waar ik een beetje bang voor was. Voedertijd, om 15.00 uur, was altijd een beproeving als de vogels zijwaarts naar elkaar toekwamen. Ze waren volgens mij niet het soort vogels die wenken over goedge drag aannamen. In huis zat een Grijs roodstaart Corky genaamd. Hij liet niet toe dat er maar één veer op zijn borst groeide. Hij gromde op een duifachtige manier, klaar om te bijten. Men wist nooit waar hij zich bevond, maar hij verplaatste zich meestal tussen de kelderkeuken en de eetkamer, terwijl hij met de lift reisde waarin de kok de borden omhoog stuurde. Ze trok aan het koord als ze klaar waren en het was mijn taak om ze omhoog te trekken. Corky zou er kunnen zijn, terwijl hij kwaadwillig naast de Ierse stoofpot en kool of rijstpudding zat. Dan stapte hij naar buiten, kwam d.m.v. een daarvoor

gemaakt sterk koord naar de vloer stak het tapijt over naar het dressoir waar hij snel oplom om de tafel in de gaten te kunnen houden over een kloppend roze/grijs stuk vlees met kippenvel. Niet smekend hoewel de blik het tegendeel bewees. Als Corky naar beneden kwam, kon je problemen verwachten en men kruiste zijn enkels nerveus wachtende op de beet. Het was een discriminerende vogel, omdat ik nooit heb gezien dat hij het bij mijn oom of tante deed. Daarna werd mijn ontmoetingen met papegaaien beperkt tot bezoeken aan de dierentuinen en dierenwinkels. In Mexico betraden ze mijn leven opnieuw op een effectieve manier. Mexico is vol met papegaaien en de Sonora markt in Mexico Stad- staat - of stond – bekend als tussenstation voor de papegaaienhandel. Papegaaien werden gevangen in de bossen van Yucatan of Guatemala in kratten gedaan om vervoerd te worden om met duizenden te worden verkocht. Men zij dat de meest winstgevende handel naar de USA was

en van de USA de staat Florida waar de meeste naar toegenen. Iedere diplomaat heeft speciale herinneringen buiten die van plezier en ellende in zijn beroep, die de toetssteen zijn van herinneringen aan één bepaalde post, liefdesaffaire, vriendschap, tijd om aan een bepaalde interesse toe te geven, eten, wijn, wat dan ook. In Mexico was dat voor mij papegaaien. Ik moet maar een halve baan hebben gehad, want ik was regelmatig te vinden op de Sonora markt, waarbij ik meestal met een of andere vogel thuiskwam die klaarblijkelijk meer dan de andere had geleden en ze hadden allemaal tot op zekere hoogte te lijden gehad. Er waren papegaaien en parkieten in alle variëteiten, algemeen en minder algemeen, afkomstig uit de bossen van Centraal Amerika. Ons huis werd een papegaaiensanatorium. Men zou drie of vier keer het aantal hebben kunnen meenemen en nog geen invloed hebben op de aantallen die de Sonora markt passeren om maar niet te spreken van de honderden kleinere markten over de lengte en breedte van Mexico. Papegaaien zijn gevoelig en intelligent zowel als prachtig. Ze zijn gemakkelijk gedesoriënteerd en hun zenuwstelsel kan onherstelbaar worden vernietigd door onsympathieke behandeling. Maar weinig herstellen van de behandeling door stropen en in kratten stoppen, honderd of meer worden verpakt in tenen- of bamboemanden waarin velen stikken. Ze zijn niet moeilijk te vangen en experts gebruiken o.a. narcose om ze strikken. Papegaaien verparen voor het leven en als één ervan wordt gedood zal de ander hem niet verlaten. Papegaaien maken geen geheim van hun verblijfplaats. Dat hoeven ze ook niet omdat ze meestentijds in de boomtoppen leven, buiten de gevarenzone. Iedereen die de moeite neemt één van de tempelruïnes in Yucatan en Guatemala te beklimmen zal beloond worden met het zicht op de kleurrijk geweven kleding van papegaaien en andere helder gekleurde vogels in de boomtoppen. Je kunt ze makkelijk herkennen en maakt daardoor het vangen gemakkelijker door de herrie die ze maken als ze gaan slapen en hun gewoonte om versnipperd blad en stukken schors rond hun slaapplek te strooien. Maar de papegaaien zijn niet alleen bedreigd door de handel, hun habitat is ook bedreigd door commerciële exploitatie waardoor honderden vierkante kilometers tropisch bos in het Amazon Basin en in Centraal Amerika en andere delen van de wereld zijn verspild.

Zulke bossen zijn letterlijk onvervangbaar omdat ze op hun eigen humus groeien, die duizenden jaren lang is opgebouwd uit geleidelijk rottingsproces die de essentiële steun en bron van voedsel is op de ondergrond van vulkanische gesteente. Als de bomen omvallen en men vee op de opengevallen ruimtes laat grazen, is deze humus spoedig uitgeput en de hoop dat de bossen ooit terugkomen verdwijnt voorgoed omdat de condities waaronder deze oorspronkelijke bossen millennia lang tot wasdom komen kan nooit worden geschapen. Het klakkeloos vellen van hardhout bossen in Zuidoost Azië vertoont een ander soort probleem maar het effect op het wilde leven is hetzelfde, en dat allemaal vanwege de exotische deuren in sommige nieuwe penthousen. Dit is de achtergrond waarom ik de Sonora markt afstroopte. Wat al deze papegaaien gemeen hadden was de slechte behandeling die ze hadden ondervonden sinds hun vangst. Sommigen waren zo gestoord dat er geen hoop herstel meer was. De ergste aantasting is snel herkenbaar omdat ze nalieten hun veren te poetsen. Zij en anderen waren haast onverkoopbaar, dus voor iedere verkochte papegaai worden velen afgedankt als ongewenst en achtergelaten om dood te gaan. Maar alle levende dingen zijn bijzonder 'taai' en het lijden van papegaaien moet wel heel groet zijn voordat ze uiteindelijk bezwijken. Ze hebben eten nodigen, bovenal, water en de kratten van dode vogels die gevonden worden op de luchthaven zijn meestal het gevolg van een wreedheid en minachting voor het leven zo normaal dat men zelfs aan deze essentiële dingen, die het handelsmerk van de papegaaienhandel lijkt te zijn, voorbijgaat. Toen we weggingen uit Mexico namen één papegaai met ons mee; hij heette Bede. Ondanks het belang van de andere papegaaien die we probeerden te redden en te rehabiliteren, was Bede een nestvlinder, verpakt in een krat met tientallen anderen. Op een of andere manier was hij er in geslaagd zich naar boven te werken waar ik hem zag zitten. Het was een Finschi amazone. Ik betaalde een paar peseta's en nam hem mee naar huis waar we hem met een drinkfles grootbrachten, en hem langzaam lieten wennen aan een theelepeltje. Naar mate hij groeide, kreeg hij meer vertrouwen. Hij was gek op gezelschap en zat graag naast mijn bureau thuis terwijl ik brieven aan het schrijven was, net zolang klieren tot hij op mijn schouder mocht zitten. Eenmaal

daar ging hij zichzelf zitten poetsen en ging heel rustig zitten, met af en toe een liefhebbend ruk aan mijn haar. Ik vond het lekker werken met hem naast me. Hij vond het leuk op mijn schouder te zitten terwijl we aten, hoewel niet bij formele gelegenheden en maakte er een gewoonte van om een slokje wijn te nemen als hem dat werd aangeboden. Maar wat hij het leukste vond was op zijn rug liggen op de schoot van mijn vrouw en gekroeld worden op zijn buik. Om Bede naar Engeland te krijgen vereiste een heleboel tijd aan papierwerk. Na bijna 6 maanden van bezwaarschriften en lastig zijn vertrokken we naar Engeland. We hadden alle documenten die de vliegtuigmaatschappij had voorgeschreven en die van de regeringsafdelingen van Mexico, USA UK en Nederland, een grote map in hun eigen envelop – en natuurlijk een papegaai, reisklaar in zijn eigen kooi en voorzien van een ticket. Terugkijkend op die reis nu kan ik alleen maar denken dat mijn vrouw en ik heel erg naïef moeten zijn geweest. Het ging van het begin af aan al verkeerd, zoals iedereen met ervaring dat zou hebben verwacht. Er waren momenten van grote komedie afgewisseld door bijna tragedie toen ambtenaren van de vliegtuigmaatschappij en de regering hulp zochten over iets wat uit de ervaring van de meeste er niet was. De vlucht riskeerde een vertraging bij iedere tussenstop omdat ambtenaren van verschillende regeringen ruzieden met elkaar. We waren, voor het grootste deel, meer toevoorders en iedere keer dat we de lucht ingingen voor de volgende etappe was dat op ons tandvlees. Over de moeilijkheden bij het legaal importen van één enkele papegaai moet gezien worden in het licht van het relatieve gemak waarmee illegale handelaren de kunst vertonen om duizenden te transporteren naar waar er vraag is. De duidelijke gevolgtrekking hiervoor is een hoge graad van corruptie en/of winstgevend wat de betrokken risico's waard zijn te nemen. Uiteindelijk bevonden we ons buiten de luchthaven van Heathrow. Er was een staking van openbaar vervoer en de taxichauffeurs waren solidair. Maar ééntje stopte, op weg naar huis, een papegaai liefhebber zo bleek, aangetrokken bij het zien van Bede in zijn kooi boven op een berg koffers. Hij bracht ons thuis. Bede stierf een paar jaar later, heel plotsklaps, aan een leverziekte. Ik was op dat moment in het buitenland. Ik dacht

een kort moment dat het die glazen wijn moesten zijn geweest die we altijd deelden wat zijn gestel had ondermijnd, maar ik werd gerustgesteld dat onze vriendelijke verwennerij niets met zijn dood mee te maken had, juist die slok of twee wijn zouden hem goed hebben gedaan. Ik voel zijn verlies nog steeds heel erg.

Wat de verschrikkingen van de papegaaihandel betreft, geef ik toe dat ik een voordeel had in de vorm van Bede, dus mag ik nauwelijks klagen, maar, zoals een bekeerde alcoholist het zou zeggen dat ik weet waar ik over praat. Het was een groot privilege om op zo'n intieme voet met een wild schepsel te staan, zijn pleegouders te zijn en hem te zien uitgroeien tot een volwassen vogel. Hoewel het een fascinerende ervaring was, had ik liever gehad dat hij zijn leven had geleefd als voor hem bedoeld was, in het wild. Hoe dicht je ook als mens bij een wild schepsel komt in gevangenschap – en Bede was zelden gedoemd in zijn kooi te zitten – er is niets dat het genoeg evenaart van hen in hun natuurlijke habitat te zien! Doordat ik papegaaien in het wild heb gezien in Mexico, Guyana, West-Indië en Senegal, is er naar mijn mening geen

twijfel mogelijk dat de doelstellingen van de Trust om de papegaaien in hun natuurlijke habitat te beschermen en te behouden de enige juiste is. Het komt door hun inspanningen dat regering dit standpunt gaan inzien, waaronder Mexico waar ik denk dat ze de Sonora markt hebben gesloten. Er is geld te verdienen voor hen met de groeiende interesse voor “groen” toerisme, omdat de roep van het tropisch bos in zijn vibrerende en buitengewone schoonheid een grote attractie is en het zijn de variëteit aan papegaaien die er voor zorgen dat zulke plaatsen zijn wat ze zijn, waar zo ook worden gevonden. Ieder stap voorwaarts wat betreft bescherming is hard verdiend. Veranderingen komen niet gemakkelijk, nog steeds verandert er weinig in de hoofden van degenen die betrokken zijn bij de handel in bedreigde soorten. Zelfs als een stap wordt geregistreerd is er geen plaats voor voldaanheid, en organisaties als de World Parrot Trust moeten te allen tijde waakzaam zijn. B.v. na een jaren van een totaal en allesomvattend verbod, zijn er kortgeleden opnieuw exportquota voor verschillende papegaaiensoorten

vastgesteld, waaronder de Finschi amazone, een bedreigde soort. Niet alles verdwijnt met een dramatische snelheid en zal nog tientallen jaren duren voordat de verschillende bedreigingen waaraan het wildlife wordt blootgesteld een zichtbaar effect laat zien. Maar, ze verdwijnen en waarin, in termen van evolutie, dat is een shockerend korte tijd. Maar zoals het zenuwstelsel van de papegaai, is de onderlinge afhankelijkheid tussen onvergelykbare soorten flora en fauna bijzonder teer en veel te gemakkelijk worden vernietigd. Zoals zelfs de flamingo, het vogelbekdier, luiaard en andere wilde dieren, vermaken de papegaaien ons alleen door hun aanwezigheid wat suggereert dat óf de Schepper heeft een gevoel voor humor of dat het evolutieproces de tegenstelling is van wat we zien als een vooruitgang. In ieder geval zijn we de koning te rijk voor de afleidingsmanoeuvres die ze ons bieden in onze toenemende alledaagse en stereotype levens.

Vertalingen Ria Vonk